

VÖG VOLAPÜKA.

,Daniil Morozov': redakan
ä vicifal,
,shido2308@yahoo.com',
,Ekaterinburg', ,Rossija' / Rusän.

Jäfidot soĝa bevünetik Volapüka.

YELOD 34^{id}. NÜM: 11. 2024 NOVUL. PADS: 89 jü 96.

O Volapükaf lens valöpo!

Ven äpreparob nümi at gasesda obsik, nogna äküpop, das ma nün tumyela degzülid Volapükidans tel in Lösterän-Macarän äliföls ilaboms nemi ot: ,Georg Bauer'. Dinäd at äkodon pö jenavans fikulotis ed igo pölis (samo el Drezen in lebuk legudik oka änunom, das el ,Bánfi' ü ,Bauer' idatikom-la valemapäki: ,Spelin'). Kludo esludob ad penön is bosü dö els Bauers bofik.

Balidan it epenom lifajenädi brefik okik kel panotükon su pads fovik. Igo jenavans Macaränik valemapäka no sevons mödikosi dö om (l. yegedi tefik fa ,Árpád Rátka': ,<https://www.vortaro.hu/hunakad.html>!). Äbinom Deutänan Macaränik ko nem: ,Georg Bauer', kel id ägebom fomi macarik nema okik, sevabo eli ,György Bánfi' (id eli ,Georg Bánfi'). Äbinom Vpa-kadämal sis 1887 sevabo in kadäm dilekü ,Kerckhoffs' (jü mayul ela 1889). As slopan fiedik ela Schleyer id ävedom kadämal pro Macarän in kadäm oma ün yunul yela: 1890. Nün dö om defon in lised kadämallas yela: 1900 (ba sekü deadam bü yel at).

Telidan pänemom ,Juraj Bauer'; id ägebom fomi Deutänapükik nema okik, sevabo eli ,Georg'. Pämotom tü 1848 IV^{ul} 22 tö ,Karlobag', ädeadom tü 1900 VI^{ul} 29 tö ,Zagreb' (nutimo in Kroasän). Äbinom profäsoran matemata in juls votik. Älautom buki legudik Kroasänapükik dö Vp. (tiäd: ,Svjetski jezik (Volapük)'), ab poso äsludom ad votükön Volapüki ed äprimom ad propagidön fomi nulik ona ko nem: ,Spelin'. Jünu binom sevädik in Kroasän (i l. yegedi Deutänapükik dö om: ,http://www.interlinguistik-gil.de/wb/media/beihefte/17/Piskorec_99-131.pdf!).

Bofikans blibomsös in mem Volapükanas to cänidov nemas!

Gudikünosi valik oles ed olsikanes
vipöl redakan:

ДАНИИЛ МОРОЗОВ

LIFANUNODS TIDANAS VOLAPÜKA.

Hiel Bánfi Georg.

Kadatabuki=lekiban regik ä Macaränik, Volapükihitidan (2), „spodel” (= spodan, nüm: 10), Volapükihitidal (47), hikadämal Vpa.

Pemotom ün yel: 1854 in zif jönik Vesüda=Macaränik: ‚Ödenburg’ (Macaränapüko: ‚Sopron’), nilü lak: ‚Neusiedler’ (Macaränapüko: ‚Fertő’) topöl, zif kelik vemo sevädön dub ted e dakosäd stääniks, dub käläl zilik lekanas jönik e nolavas e pato dub vitidafeil benodistik oka.

Posä ireafom ad vilön vedön pädan, ävisitom tö top ot plä noma= juls i löpagümnadi benediktanaroda; too demü famüladinäds ne= gönik pämutom ad finükön studi pidesinöl oka e kludo ün 1871 äge= bom pöti ad calikön ini bal fabrikas gretik nilü ‚Wien’ as bukädan (kuratikumo el ‚Controlleur’, sevabo kontrolan). Too fütür karierik oma is no äbinon nenriskodik, kodä ägekömom yelü 1875 dönu lü lomazif oka ad dedietön oki tatacale. Prim äbinon jenöfo pülik, sevabo cal penana ä delavobana (Deutänapüko: ‚Diurnist’) lä cödöp regik ä Macaränik, ab ya pos muls 13 pecälodom büran laidik. Ün yel: 1878 äduinom benosekiko xami pro katadabukilekibans pilonöli in ‚Budapest’, ye sekü promuv (Fransänapüko: ‚Avancement’) nevifik äplöpos pö om te ün novul ela 1883 ad pacälodön as katadabuki= lekiban (Deutänapüko: ‚Grundbuchsführer’) in ‚Kapuvár’ in stük di ‚Ödenburg’ itopöl.

Fealotäd at äbinon lemu negönik, ibä maketavilag at binon le= vemo naütik, balfomik e demü vat negudik igo saunadämik; ye ädu= nom atosi löfü famül oka, ad gretükümön dub atos boso leme= sedi oka.

‚Bánfi’ ämatikom ya ün lifayel 24^{id}, efe to neletians mödik sekü dranäl veratik e lelöf ladöfik ko jielan di ‚Ödenburg’, leigagredätik tefü om. Mat at binon levemo kotenüköl ä läbik edalnaedo, kü gödo fat vobom lä penamatab, kömons cilils plitülik kil ad vipön ome „gö= di gudik”.

Ya sis yunüp ‚Bánfi‘ älabom klieni ad okstud, medit e vestig e klu= do suniküno äplaädóm lekonedireidi dub lebuks nolavik, ä. s. dö ste= lav, talav e r.

Latikumo ädalärnom dub okstud stenografi Deutänapüka e Macaränapüka (ma sit di ‚Gabelsberger‘), lütipläyi — e Volapüki. Püks Deutänik e Macaränik panolons fa om leigo skilädiko.

Utos, vio ‚Bánfi‘ ävedom sevik tefü Volapük, kanon pakonön as sökölös. Ün yel: 1879, tü del 26^{id} prilula, ‚Bánfi‘ äreidom in el ‚Gartenlaube‘ (= „Gadapriel“), yelod: 1877, pad: 162, yegedi dö volapenät e volapük, yeged kelik sovemo änitedon omi, das nenzogo ästenografakopiedom oti pro ok. Sis tim et „pük valemik“ ävedon butiket oma ed om it igo äprimom sunädo ad disinön somiki. Tika= magot omik at äflagon ad sumön asä stabi püki latinik, ye te tefü vöds, kuratikumo stamädis otas, sovüo gramat pistukon vero nulo e livätiko. Id in „pük valemik“ at lartigs no dabinonsöv, too deklin, gramatafomam leigoda e konyug binonsöv leigafomiks. Leprinsips pö stuk gramata binons balug, nomof, kleil e lärnov fasilik.

So ‚Bánfi‘ ävobom len „pük valemik“ oka lätiknaedo tü 1879, novul 5, kü lesüpo pädfom äsvo dub leklär pö sil nenlefogik medü balan flenas okik (‚Kindler‘), kelan isevon dö jäf oma tefü pük valemik — dub dastunanun, das atan ireidom in gased bosí dö „volapük“ nulik fa ‚Schleyer‘.

‚Bánfi‘ nu äjäfom me steif ad dagetön gasedi teföl (äbinon „Tidanagased valemik Deutänik“ dätü 1879, gustul 31) e tü 1879, novul 9 idagetom oti, ästenografakopiedom nenzogo pro ok usao yegedi: „Penät valemik e pük valemik“, poso „Disini volapüka e volagramata pro kulivans netas valik tala fa ‚J. M. Schleyer‘ ”, e täno ädedietom oki vemöfiko stude disina gianagretik at. ‚Bánfi‘ sunädo ädäsevom völädi datuvota at, äzedom vobodis valemipükik oka e ya tü del 18^{id} novula äpenom söle: ‚Schleyer‘ < penedi balid (ome leigüpo nünölo sperimäntis oka), ad kel ägetom gespiki de söl: datuval < in pened pidätöl tü 1879, novul 25, e sis tim et älaibinükoms rezipiko kosami penamik. Diplomi Vpi=tidana ägetom

tü 1880 mayul 29 ed uti Vpi-tidala (etiimo: „vpalöpatidela”) tü 1887, mayul 10.

Deimölo dinäd at, das Vp ün tim et, kü ‚Bánfi’ älärnóm ad sevön oni, nog äsva äbinon-la in cilajuks (te äprimon ad volfön), e das ägetom Vpagramati dabükota balid fomü samedablogs, stud oma ädu=lon ba dü tim vemo lunüpick, ab mutos panunön — demü verat — das ‚Bánfi’, leigoäs bo Volapükans mödikün — nendas eyümom oki len tidodems patik, äsä mutoy dunön pö pükistuds votik — älärnóm Vpi leteiko dub reid küpälik lebukas e gasedas Volapükikas. Ad oks= kilükam ätradutom ün 1885 fredadramati fa ‚Schiller’: „Nef as nök” (= „Nef as ziom”) se Deutänapük ini Volapük, keli ettimo äpotom diseinü notükam pö fädapöt datuvalé.

Ab liedo jünü no nog äkanóm jenöfükön bligi ad pakön Vpi: ni tö= bids ä levüds oma lü sevädans oka, ni gasedayegeds oma dö Vp äla=bons seki siöfik. Valatopo fätot äreifon omi: lindif, smilil ludigidik, suvo kof e lugidet, jenöfo igo kusad ad „binön lomänälan badik”!

Ma plaks somo lügiiks ‚Bánfi’ süadóm, **das in Macarän Volapük leteiko täno e somo ogeton paki, if pösodagrup ömik levemo beno=distik e nämätik reafonöv ad stad löpätik pö Volapükamuf.** Ad kulön vegi at ‚Bánfi’ äpenóm tü 1885, febul 6 penedi veitöfik, lü kel älägi=vom plä Vpagramat dabükota folid nog бүkötis mödik Vpik, söle: ‚Thewrewk Emil de Ponori’: cif Macaränika soga pükavik in ‚Budapest’ ko beg ad lovegivön bejäfoti at limane (nunodale) vemo zilike ad studön, xamön, gevön cödoti tefik e nunodön dö atos. Bejäfot lölik pelovegivon söle: dokan: ‚Pozder Karl’: profäsoran pö gümnad di ‚Leopoldstätt’ in ‚Budapest’, e nolan bluföfik at älofädóm voiko in lasam komitetanefa pükavik tü 1886, febul 3, nunodi lekuratik dö Volapük. To bit neflenöfik mödikanas äpubon nunod at (kel vo binon cödöt vemo japälik, ab staböfiko nolavik tefü Vp.) in klubagased komitetanefa: ‚Egyetemes philologiai közlöny’ (= gased valemik pükavik), yelod: 1886, bukül mäzulik su pad 21 [Jenöfo su pads: 249 jü 269 as yeged dokana: ‚Pozder Károly’; l.: ‚<https://real-j.mtak.hu/4351/>!'] e ko atos bejäfot at in Macarän ünü tim anik ejinon parefudön.

Yegeds fa ‚Bánfi‘ büikumo pemäniotöls pänotükons in ‚Vasmegeyi lapok‘ dätü 1883, setul 20, in ‚Budapesti hirlap‘ dätü 1884, yunul 10, e penot veitöfik oma dö Vp. in ‚Györi közlöny‘ dätü 1886, prilul 29, mayul 2, 6, e 9. Tefü jäfed literatik oma binons mäniotadi gädiks pu tradut eplöpöl omik netahüma Macaränik: „Suvok“ (= levüd) e räts anik epuböl in „Volapükagased“, fovo Volapükagramat brefik Macaränapükik, pelautöl fa ‚Bánfi‘ ed ‚Eperjessy István‘ (sevabo: ‚Rövid magyar-volapük nyelvtan‘, ‚Konstanz‘, 1886). ‚Bánfi‘ bo binom vilälik, ab **pö om defons monameds e benopöt** ad ledun e kludo demädü Vp. neföro kanom-la vedön dugan („paostolan“), ab te kanom blebön züpan zilik.

1888.

LIF DOGIK LÄ JULAN.

NUNAN PRÜDIK.

Coged se „Nogan plo [pro] Beljän [Belgän] e Nedän”, 1888.

Hiyunan, kel ästudom in niver di ‚Oxford’, seimna pivisitom süpi ko fa dünan okik. Atan äkipom ceki.

„Kis nulik ejenon-li? o ‚John’!”

„Dins nemödik, o söl! te blinob ceki at, bi pikit pidabik obas edeadon.”

„Edeadon! e kodü kis-li?”

„Etufidon miti jevodas.”

„Jevodas kinik-li?”

„Nimas jönik tel, kelis fat olik eremom bü brefüp.”

„Stunükol obi... e malädi kinik elabons-li?”

„No emalädons, o söl! ab tuvemo efenikons polölo vati.”

„Vati! E kikodo eneodoy-li vati so mödiki?”

„Ad kvänön lefili, kel edistukon domi.”

„Kisi sagol-li?... Dom obsik efelefilon!... e kis ekodon-li mijenoti at?”

„Äbinos mijenot, veratö! zuo ut, kel no ijenonöv, if dünans ibi nonsöv prüdikums tefü flamots ün del sepülama.”

„Jeikol obi, o ‚John’! kini esepüloy-li?”

„Moti olik, o söl!”

„Mot löfik oba edeadof-li?”

„Liedö! si! no ekanof lailifön pos deadam omik.”

„Pos deadam kima-li? nunolöd spidöfo! o miseraban!”

„Fata olik, o söl!”

„O ‚John’! so olienetükol obi; fat obik edeadom... e kis ekodon-li deadami süpik oma?”

„Bankal ut, kele ilükonfidom dalabotemi lölik oka, efugom lü La merikän, o söl! ed anu stadol nen pals, nen mon, nen lödöp, as soalik in vol.”

E ‚John’, epladölo ceki sui tab, eglidom leditölo ed emogolom.

DOG ELAS ,BASKERVILLES’.

Fa hiel ,Arthur Conan Doyle’. Petradutöl fa hiel ,Oleg Temerov’.

Tradutod papübon bai koräkots pülik fa hiel ,Daniil Morozov’.

KAPIT VELID. ELS ,STAPLETONS’ DI ,MERRIPIT HOUSE’ (10).

„Vilob säkön ole säki nog bali, o lädül: ‚Stapleton’! Üf ädiseinol te atosi, ven balidnaedo äspikol obe, kikodo no ävilol-li, das blod olik ödelilom utosi, kelosi äsagof? Atos ninädon nosi, kelosi hiutan u seiman votik kanonöv ta^z spikön.”

„Blod obik vemo senälom neodi, das el ‚Hall’ pabelö^z donös, bi cedom atosi gudiki pro pöp pöfik pö maräd. Vemo äskanom-la, üf äsevomöv, das isagob bosu, kelos ökanon dunükön siöri: ‚Henry’ < ad motävön. Ab nu efidunob bli^zgi obik e no plu osagob bosu. Mutob gegolön, voto uküpom moami obik ed ominiludom utosi, das udö^z nulogob oli. Adyö!”

Ägüflekof oki ed änepubof pos minuts ömik bevü klifa^z blögs pizijedöl, du äfövob vegami obik lü ‚Baskerville Hall’ ko lan fulü kuds nofümik.

KAPIT JÖLID. NUNOD BALID FA DOKAN: ,WATSON’.

Denu ofövob bepenami jenäda me depenam penedas obik lönik lü sö: ‚Sherlock Holmes’, kels nu seatons fo ob su tab. Pad bal fabinon, ab retiks stadons leigoäsä pepe^znons e jonons senälis e miniludis obikis ettimo kurati^zkumo, kas mem obik, lesu kleiliko, äsä äbinos ün tim jenas lügadramatik et, kanonöv.

‚Baskerville Hall’, tobul, 13.

O ‚HOLMES’ DIGIK OBIK!

Peneds e telegrafots büikums obiks ikoedons sevön oli saido kuratiko tefü val, kel äjenon pö topil at soalaseatikün vola. Plü bliboy is, plü binäl maräda ninikon ini lan oya, lard ona, ä keinot sevärik ona. Sosus nemu balna eseste^z

poy sui glun ona, no spetoyös malis seimik Lingläna nu-
timik, ab gïo küpedoy valöpo lödöpis e bevobotis menas
rutimik. Bofaflano pö vegam doms menas peglömädüköl et
binons kobü sepüls etanas e balstons gianik, kels ba äma-
lons temis etanas. Lelogölo ludomis gedik stonik onas pö
lubelaklivs kratedik, lüvoy timädi okik, ed üf äloegoyöv se-
kripön mani heragik lenlabü klotem küirik se maifod lövik
e lenpladön omi sagiti labü tipot flintoinik leni tänden cara
okik, täno äsenäloyöv, das kom omik äbinon natöfikum, ka
ut okik. Bisarot binälon in utos, das etans älödons so
densitiko pö top ut, kel ai äbinon-la tail nefluköfikün. No
binob vönotavan, ab kanob tikodön, das etans äbinons
tribüt seimik noe krigiälik, abgüä pädränälöl, kel pimüton
ad dasumön topi, keli nek votik ölabülonöv.

Ye atos valik no tefon diseini, demü kel elesedol obi, e
bo leno onitedon täläkti leteiko dinöfäliki olik. Ai nog ka-
nob memikön lindifi lölöfik olik tefü utos, va sol tulon zü
tal u va tal zü sol. Kludo leadolös obe geflekön obi lü jenö-
fots tefü siör: ‚Henry Baskerville!‘

No ägetol nunodi seimik tüpü dels lätik ömik, kodä jü
adel nos veütik ädabinon ad panunön. Pas täno dinäd
vemo küpädik esüikon, keli ukonobös ole tü tim lönedik.
Ab mubalido mutob seivükön ole faktoris votik ömik tefü
dinastad.

Bal etas, tefü kel äkanob mäniotön bosu, tefon lepönä-
böpani ifugöl pö maräd. Nu kod veütik leadon cedön, das
iskeapon isao sunädo, kelos ekoedon go sädredikön dala-
banis lödöpas soelöfik pö ziläk at. Vigs tel epasetikons sis
skeap omik, dü kels no pälogom e nos pälelilon tefü om.
Binos go neluveratik, das äkanom sufidalaidön lifiko pö
mar dü tim lölik at. Dido, sovüo jüs kläned omik laijenon
us, etos leno binon fikulik. Alik ludomas stonik et seikonöv
ome klänedöpi. Ab nos dabinon us ad pafidön, pläsif fano-
möv e pugomöv bali jipas marädik. Valemo cedobs, das
emoikom, e klu farmans fagik slipons takedikumo.

Fövot ponotükon.